

9
FAVSTVS

PRÆSULEI SIDERIS INFLUXUS

In Gentilitio Livoniæ Campo ¹²⁹

Fertilitatem portendens,

cùm primùm

Illustrissimus & Rndissimus Dnus

D. NICOLAUS

POPŁAWSKI

DEI & Aplicæ Sedis gratiâ

EPISCOPUS LIVONIÆ & PILTI-
NENSIS.

Episcopatum suum ingrederetur,
observatus.

eidemq; Illmo Antistiti

Præsentatus.

à

Residentia Dineburgensi S. I.

nec non,

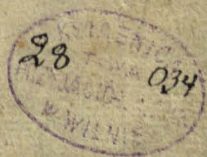
à tota per missiones Curlando-Liuonicas sparsâ

SOCIETATE IESV:

Anno

Vncti in Pontificem DEI

MDCLXXXV,

Vultus ubi Tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.

Horat. l. 4. od. 8

95327

Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
Biblioteka Uniwersytecka Wrocław
ul. Uniwersytecka 1
50-131 Wrocław
1901

Illustrissime ac Rñdissime

PRÆSVL

Mecænas amplissime.

Postquam ad Ingressum Tuum auspicato Honoris
tui exortu serenatus, toti Livoniæ gratissimus af-
fulsit dies; etiam Pallas nostra literarum umbris
obscurata, continere se minimè potuit; quin inter
opacas sepiæ nubes, radijs Tuae presentie in pluviã atramenti
reliquatas, in lucem prodiret: eum ipsum quem Liuonico
Campo affundis faustum celi & siderum influxum, coram
Te hodie in chartam effusura. Tu ipse iustus rerum pensator
perpèdes num idem sit qui à Tuo Gentilitio sidere derivatur?
Neq; enim eum ingenio Palladis destillare oportebat, cum
purissima veritate confectus sit: ea est vere laudis indoles ut
sua facie apparere velit qualem habet: imò sublimia sidera
minora semper apparent, quàm sunt. Et quanquam Ture-
tè factis, ultra hominum fidem (nō tamen supra sublimem
Tuum spiritum) in altum processeris, nihilominus levis ca-
lamus noster virtutū & sapientiæ Tuae iter decurrere ausus
est. Timuit quidem leuitati suæ, quod videlicet in Tuarum
virtutum tractum, pedem intulerit, cum ne in pagina qui-
em incedere sciat; nisi quaquã transit, atra sepiæ vestigia
relinquat: verum tu Grandium Honorum & operum Tuorū
pondus ei indidisti, ut amplius non esset unde leuitati suæ ti-
meret. Itã sanè non leue calami pondus est, nullum ingenioso
actionis aut figuratæ dictionis pondus tuis factis addere: viua
tu virtutum & eloquentiæ figura es, qui ultra communem
modum viuendi & dicendi viuere consueuisti & dicere. Rudi-
taq; Minervã styloq; populari non popularia facta Tua cala-
mus noster notare voluit, quia quantumcunq; cultum elegan-
temq; characterem quereret, nihil inueniret unde Tuis fa-
minoribus culturã daret nisi eam à Tuis cultissimis moribus
acceperit. Maluit ergo amplissimum panegyris Tuae tractum

obiter percurrere quàm in singulis virtutum Tuarum stationibus studiosè demorari: probè gnarus eos quibus tu vitâ Tuam connotâsti characteres, nūquam se imitari posse; quanto sublimiori stylo illos attingere tentaret, tanto magis Tibi iniuriaretur, cui sublime adeò nihil est, atq; sublimitatem omnem fugere, & ad genium populi sese demittere, quem & ingenium, & honor & virtus, supra populos erexit. Exhibuisti Tu, in Te ipso radiosū celum, virtutū & sapientiæ circulis distinctū, Tuoq; gentilitio sideri per commodum: ad quod leuis penna nostra rectè ferri voluit, & ne fortè Palladio astatu abriperetur; Tuis rectè factis coherere debuit: nève aberraret; Tuae demissionis ductu indiguit. Preparâsti tu uberem campo Liuoni lucis influxum, unde etiam sterili ingenio fecunditatem instillâsti, Magna quidem audacis calami præsumptio est leui manu Tuarū laudū momenta metiri, perinde ac digito vellet celum & stellas contrectare; verū enim verè facile volant calami, quò eos felices gratiarū Tuarū Fauonū impellunt; & licèt leui brachio scribantur; parū tamen interest, qua manu panegyres porrigantur; dum modò Tuarū laudum plene sint. Moram siderum motus non admittit; idè & nobis festinâ manu, encomia Tua notanda erant, ne tardius Tuum Nomen celo inferretur. Habe igitur hunc quem Ecclesie præbes faustum Lune Tuae influxum, & cum eo affertuum, votorumq; nostrorum: ad celebritatem ingressus Tuus confluxum admitte. Nos verò dum Illmo sideri Tuo illucescenti, corda nostra Tuis radijs illustranda obijcimus, id obnixè vouemus ut imprimis DEVS Optimus Maximus qui fecit Lunam in Tempora heresi & superstitionibus, cecâq; errorum nocte obumbrata, grates legat immortales: deindè Tu Annos perennes, fortunato Tuae Lune cursu mensos & constantes diutissimè perlegas.

Ita vouet ac precatur

Illmo Honori Tuo deuotissima

Residentia Dineburgensis Soc: I B S

REC NON

tota per Missiones Curlando-Liunicas Spat

Societas I B S U,

CAMPUS LIVONIÆ

123

Faustum cœli & sideris Præsulei
influxum sitiens.

Magno Virtutum comitatu stipatus,
gentilitium Liuoniæ campum in-
gredere Antistes Illustrissime.
Assurgit ille in magnam spem maximæ
fertilitatis; cum sidus Tuum vicinum ha-
beat: & qui antea maledicto subiectus,
spinas & tribulos germinauerat, tandem
à Tuis benefactis, benedictionem Præsu-
leam expectat. Extende ergo manus la-
bori consecratas, & auspiciatam præsentia
Tuæ lucem affunde, tenebras quas hæ-
resis & superstitio iniecit, disiecturus; nec
non grandem animarum tempestatem
serenaturus. Habet nempe id sibi conge-
nitum semper vultu Tuo serenè elucens
virtutum maiestas, vt in quemcunq; emi-
cantes zeli scintillas proiecerit; eum in
sui amorem accendat, & ad quos Honoris

B

Illu.

Illustrissimi radios protenderit, certam
ijs serenitatem portendat. Eadem est Tua
quæ & Lunæ consuetudo: alba luna se-
renat: & tu dum candore morum eni-
tes; diem claram polliceris. Sat iam diu
Liuoniæ campus fertilis olim, ventos per-
pessus & imbres, & inimicarum constel-
lationum æstibus, quos Lutherus titio
ille infernalis accenderat, planè ambustus,
Religionis plantationem, virtutumq; cul-
turam non admittebat, tametsi tepidis cru-
oris pluuijs irrigatus, quem victrix Polona
manus effuderat, cùm mæflores laurearú
gladij, etiam Sueticorum leonum capita
Sarmaticæ Coronæ opposita demeterent.
Neq; solùm inimicum, etiam amicum
bibit sanguinem, & sanguineum planè
sudorem operariorum; & tamen virtus
Fidei consanguinea non adoleuit! Nempe
nihil erat, omnia fæcunditatis fomenta
adesse; si vnicus cœli fauor deesset. O
quot palmares campus hic excepit labo-
res! vix tamen aliquod Religioni exhi-
buit palmetum; vnde illa & fulcra Ec-
clesiæ

clesiae excideret; & gloriosa tot Marty-
 rum, quot veritatem Fidei confitentium;
 tot victorum, quot contra haeresim, sub
 Romanis, & Polonis Aquilis pro Ec-
 clesia & DEO militantium capita coro-
 naret. Videre hic erat dies ferè omnes
 sine vlla die: hanc quippe eripuerat er-
 rorum caligo & conscientiarum eclipfis,
 quam Lutherus quia carnis (quæ terra est)
 amator, terrea massa effectus, attulerat;
 dum increato soli opponeret, extinctis
 etiam minoribus rationis luminibus. No-
 ctem Ægyptiam vivebamus, solâq; spe
 recreabamur, sperantes fore tandem ali-
 quem Josephum, qui Religionis incre-
 menta sciat accumulare. Imò verò inter
 continuas has noctes, campus hic vnde
 fecunditatem acciperet, rorem caelestem
 excipiebat nullum: si quid à sacris Sacer-
 dotum luminibus, & etiam à minoribus
 stellulis id est LOJOLANIS Igniculis,
 salutem humanam ardentem exambienti-
 bus, dimanabat; id totum frigidi septem-
 trionis iniquitas absumeat; & viuos cor-

dium agros, veluti Marpesias cautes exci-
piendæ fementi salutis inutiles, magis
quotidie indurabat. Manabat copiolus
operarum Ecclesiasticarum sudor, nec
humectabat: effundebatur vniuersa præ-
dicationis contentio, nec emolliebat: vo-
cati sunt in societatem laborum JESU
socij: omnem ij mouebant lapidem, neq,
tamen lapidea obstinatorum pectora, licet
quatiiebantur, concussa sunt. Habebant
ij non vnum Moysen è captiuitate latanæ
populos educere tentantem, nec deerat
sacri Mercurij virga, aures obduratorum
quatiens, neq, tamen copiosa pænitentia
lacryma effluxit: imò profundum ij elo-
quentiæ sacræ flumen eò deducebant,
vt siccitatem cordium irrigarent; talem
prata hæc habuere Nilum! neq: tamen
ex eo ad satietatem biberunt. Prodigabat
ab ore Concionatorum gladius vtraq,
parte acutus, & rescindendis vitijs, &
incidendis virtutibus aptissimus, neque
tamen durities scindebatur. Ad extrema
deuentum est, bibit Laterna pro salute
æter-

æterna, ab hæreticis sibi propinatas Bal-
 thici maris aquas, vt ità haberet, vnde
 verbum bonum eructans, pertinacem
 animarum siccitatem perlueret: alij famem,
 sitim sustinebant, & vel hodie sustinent;
 vt habeant vnde famelicam pietatem
 inibi sustentent: alij speciosis pedibus
 evangelizantes veritatem, Regiones has
 circumcurfabant, & hodie circumcursant,
 virtutumq; vestigia imprimebant & im-
 primunt; at vix est qui ea obseruet!
 colligebant & colligunt puerorum mani-
 pulos, ijsq; fidei rudimenta ingerebant &
 ingerunt, & vix est qui granum electum
 contineat: noctes alij insomnes agebant
 & agunt, vt advigilent nè hominibus
 in negotio salutis dormituriens, in-
 micus homo superseminet zyzania; huc
 & illuc alij crebris missionibus excurre-
 bant, vt vbiq; Fidei & Religionis Chri-
 stianæ semina mitterent, euntes ibant
 & flebant tantam sterilitatem, non ignari
 falsum hunc humorem, poenitentiae fru-
 ctibus nutriendis, alimentum esse optimum.

C

O si

O si quis tam ferreos in Agro Liuonico labores inspectaret! an non auream messem adpromitteret? Nihilominus nondum forsitan Liuonia habet, vnde saltem decimas cælo exsoluat, si non ei tota fructificat. Tanta est temporum perversitas ut ferrei labores in aureos fructus non vertantur! quid igitur ad fecunditatem Campo Liuoniæ defuit? illud ego putauerim quod influxum siderum, cæliq, Poloni tot Astris, quot ostro laticlauæ dignitatis decoris senatoribus, conspicui, non habebat: quantumvis etenim & Paulus plantet, & Apollo riget, frustra est si DEUS, aut ij qui DEI vices in terris obeunt, incrementum non dederint. Quodsi ità est, cælo Te delapsum Præsul Illustrissime suspicimus, qui à serenissimo Poloniæ Polo missus, in Liuoniam venis, incrementa salutis allaturus. Non vacuus Campum hunc novis honorum impensis excolendum ingrederis: præcedunt & sequuntur, Te, in Te ipso deductæ plurimæ virtutum & sapientiæ turmæ, adeoq,

adeoque ad multam messem in Te vno
 multi veniunt operarij, quia tu vnus ex
 multis, & vnus pro multis venis. Luna
 Tua Illustrissima, in quam serenissimus
 sarmatici coeli sol JOANNES III Regio
 suo Nomine dignas infudit gratias, fau-
 sto influxu grauida est; hunc influxum
 vbi Liuoniae indideris; haud dubium,
 faecundabis. Scimus virtutes tuas mar-
 cescere nescias; has ubi Liuoniae intule-
 ris, Floridam insulam efficies, vndique
 Tui honoris lumine affluente circumfu-
 sam, adeoque fertilem: habebit pietas
 locum in quo florilegium exerceat, Tu-
 um nomen coronatura: scimus sapientiam
 Tuam sine sanguinis imbre post sola in-
 geniorum bella succrescentium laurearum
 esse feracem; hanc postquam Liuonia
 exceperit, cum laurus fulmina arceat,
 non amplius pestiferam fulminis haeretici
 exhalationem pertimescet: debetique
 Tuæ immortalitati incidendæ, annosam
 quercum, pro Apollinari, quam illi in
 eruditione Tua adfers, corymbo. Scimus

quoque Infulas Tuas virtutis esse tectum,
sub hoc umbraculo, fessa inter labores
Religio caput reclinabit, postquam au-
spicatissimum Lunæ Tuæ exortum con-
spexerit laboriosos Patresfamilias imitata,
qui non prius labori valedicunt,
quàm Lunam saluent. Hæc est
publica de Te spes omnium
& expectatio, istud vber-
rimæ in Campo Liuoni-
co fertilitatis omen,
fausto influxu
confirma-
tum.

127

INFLUXUS in Liuoniæ campum

Per Sapientiam Præfulis Illustrissimi.

Astrum est sapientia,
In nocte ignorantia clarius elucet.
Bene est; cæca inter Lutheranismi caliginem Liuonia,
Lumen cœli videbis:
Si de die splendet de nocte etiam ardeat est necesse.
Adeò dum noctem tuam perdet, nox illud prodet.
Nec otiosa lux est Astrorum,
Dum in fruges cadit; fruges assurgere facit:
Nec ideò de sursum venit vt aliquam terræ portionem auferat
sed ideò vt cælestes opes deorsum afferat.
Beatius nempe est dare, quàm accipere.

Formate jam omina

Virtutum formatores, campi Liuonici cultores
Lucemne maiorem an umbras speretis
ab influxu sapientia PRÆSULEÆ?
Nam & lux agros illuminat;
Ut eos spicea Cerere obumbret.
Bene est iterum Liuonia. Lucem habes & vmbra
Illa fauebit, ista fouebit:

Nudam illa Fidei veritatem monstrabit
Quam Lutherus nouitate induit, sed se ipsa exuit;
Ista verò vberè fructu te operiet
Cum ad opera bonæ frugis accendet;
Ne fortè Fidei veritas cum nuda sit frigere videatur.
Sic etiam vmbra sapientia de seipsa inuenit
Unde frigida mortalium mentes incalescant.
Intelligis iam puto Curlando - Liuonica Ecclesia,
Iam enim sacrum caput habes,
Quisnam cœli tibi fauet planeta

Ut cœlo implanteris.
Si homo est paruus mundus;
Pro cœlo microcosmus iste caput habet.
Tot illi sidera, quot scientiæ.
Non indigent hæc astra motricibus Intelligentijs
Ipsa enim intelligentia sunt;
Nec aliunde gloriæ motum quærunt; quem in se habent.
Mysticum hoc capitis cælum,
Seu cœleste PRÆSULIS caput, & scientiarũ capitolium
aspexit caput orbis Roma:
Nec otiosus hic erat aspectus.
Laborauit nimirum in eo,
Ut NICOLAI Sapientiam demiraretur:
Hinc ejus capiti inscripsit censum capitalem
de magnis ingenijs lectum.
Scilicet expediebat Nicolaum esse virum sui Nominis,
Nec solùm per eloquentiam populi genios,
sed etiam cœlestia ingenia per sapientiam vincere.
Vidit hoc fidus Theologica pupilla Thomas
Et nominalem sibi, doctrinæ eius profunditatem miratus
In eo seipsum agnouit.
Ea est magnarum mentium indoles;
vt quos intuentur, eos vultus referant,
Et talia hic lustrentur simulacrâ; qualia vitæ lustra:
Scientia nempe speculum est assiduâ eruditione politum
In hoc si quid inciderit casum ultra non metuet,
quoniam perenni memoriâ tenebitur:
Adèò tenaces sunt artes liberales.
Aduertit & Tullus se esse captiuatum
In liberrima POPLAWSCIANÆ suadæ obsequia.
Stupuit se Varfauix viuere, cùm non viuat Tusculi;
Erubuit se esse seipso sanctiorem,
Cùm non iam pro domo sua, sed pro DEO & Domo omniũ
quia

quia pro cœlo perorabat.

Et quidni erubesceret?

Loquebatur ille in conspectu Regum
MICHAELIS, & IOANNIS

& non confundebatur:

Nisi illum ruborem intellexeris; quem Regales purpuræ indiderūt.
Commune est ad exemplum Regis totum componi orbem
Istud **POPŁAWSCIO** singulare,
Dignum esse cui se duo Reges Poloni dignati fuerint tradere,
Ad leges Poli componendos.

Discent ætates quæ Nicolaum concionantem audiunt;
Nullibi apparere illustrius Astrum, quàm in ostro
Hujus ostri primum decoramentum est vnio pretiosus
Vocatus Achates Literis amicus,
Musis & Apolline signatus.

Neq; tamen Nicolaus sic Regibus adfuit
Ut gregi suo deesset.

Adeffet hic vtinam Pericles

Tonare semper sed non semper tenere doctus;
Dignum ille Præsulem suo nomine confiteretur.

Quia Præsul hoc oratorum numine dignior

Tenere animos semper, licet non semper tonare suetus:

Ea est suauiter influentis eloquentiæ virtus;

Ut quos nec virtus nec Templi parietes teneant,
Illa & attrahat, & teneat.

Hinc est quod D. Ioannis Ecclesia, nunquã est sine hominũ Ecclesia

Dum in ea novus Ioannes totus gratiofus euangelizat.

Si quis vespertino illi Varfauienti examini interest,

Nisi veritati desit, hanc veritatem non examinabit;

Nempe quod Popławsciano ori examen opum infederit,

In hoc felicius Platone, quod incessat Plutonem:

Ità sanè idem & nectar habet, quo pietatem instillet;

Et aculeum, quo expungat impietatem:

Cereæ plerisque varijs Fortuna,

Nostro Præsuli mellea est.

Sed qui etiam peccantibus totus melleus est
Nihilominus peccatorum malleus est.

Nec tam ferox ut vibret fulmen;

Quàm committatis ferax,

Ut gratiosum eloquentiæ infundat flumen.

Eridanum ab hoc sidere scaturire crederes,

N si modestam Nicolai comitatem videres.

Hæc utiq; omnis virtutis scaturigo est;

Magisq; ex alto sese demittit;

Ut pusillorum cordium siccitatem irriget;

quàm in altum attollitur,

Ut hominum admirationem in sui laudibus demergat.

Quamquam nec tantæ modestiæ sua deest sublimitas
Quæ ad audientiũ mentes sese inclinando, ad cælum eas erigit.

Atq; hic est Sapientiæ **POPŁAWSCIANÆ** influxus

Inter pluuias calami stillas delapsus,

Et temporum ad vota fluentium

Et votorum in campum Liuoniæ confluentium præfagus.

Plura tamen in Præsule venerare;

Quàm quæ in chartam venerunt.

Uti Astrorum influxus occultus; ita sapientia arcana est;

Cætera cum sciat, seipsam nescire amat & nesciri:

Imò thesaurus est sed absconditus;

Et quamquam calamus eum eruit

Tamen literarum umbris tectum relinquit,

Illud clarare haud ausus quod seipso clarum est.

Nihilominus fidus hoc musis amicum

Licet intra sphaeram suæ modestiæ consistat

Ultra sphaeram immortalitatis progredietur.

OMINARE LIVONIA

Sapientia tam facunda

Num in Campo Suo erit facunda?

Influ-

INFLUVS In Liuoniæ Campum Per Virtutes Præfulis Illustrissimi

Radij POPŁAWSCIANÆ LUNÆ, quia radi. sæ virtutes,
In Campum vestrum incidunt,
Rarum cæli fauorem stupete Liuones;
quid enim virtute rarius?
Apud multos vix comparet, mox disparet,
Quasi verò fulgur sit non fulgor,
nec fructus afferat sed auferat.

Citò nempe fulgura veniunt, quia vacua;
citiùs abeunt licèt furto onusta & vitibus grauia:
nisi fortè fugâ abripi dicantur,
postquam bonum succum terræ surriperint.

Sic planè virtus virtutis nomen furtiuum habet, ni sit stabilis,
Namq; virtutes vt sint humanæ, morosæ debent esse;
fulgeant non fulgurent;
Inquilinæ sint non hospites,
alias vilescunt;

Habes Tu Holpes Infulate

quod in Te non hospitari suspicimus,
Si Infulæ tectum sunt; sub hoc tecto merita Tua habitant;
Et licèt sacrum istud Ecclesia dignitatis tectum nouum sit,
Semper tamen tecum portas domum
De viuis lapidibus ædificatam,
Nisi dicere malim sancto exemplo multos ædificantem.
Ac antequã Episcopus fieres, iam illã rectefactis cōsecraueras.
Virtutes quoq; Tibi Antiquissimæ sunt:
Tecum adoleuerunt;
Tametsi semper maturæ fuerint.

E 953 27

Secun-

Tercundus erat in prima Tua ætate
optimæ educationis Influxus.

Nam quo semel es imbutus, hoc retines;

Et quod biberas, eructas verbum Bonum.

Nec non opera tua dicis etiam tacendo;

Est utique sua & operibus vox,

& magis mouent exempla quam verba.

Non minor Prudentiæ Influxus.

Unde fit vt tua sententia maximi fiat;

Fata non accipit;

quisquis ab hoc sacro tripode effata petit.

Imò quoties peroras; toties Diuina oracula fundis.

Sic etenim Pallas virtuti sociata semper in plano ambulat

alioquin in præceps rueret,

si sola stare vellet.

Et cum de cerebro Iouis nata sit;

facile à vanitate abrepta, alta peteret,

nî pondus virtutum haberet.

Abfit tamen ut hoc pondere inimum deprimaris.

Copiosus Fortitudinis influxus

molem totam sustentabit.

Non permittet illa aduersis concuti eum,

qui secum inconcussam seruat amicitiam.

Conueniebat item tam grande virtutum pondus habere

vt etiã calami leues inueniret, vnde in Tui encomiũ desudare

Et verò sudor eiusmodi abluet, quidquid sepia denigrauerit.

Ingredere & nunc Liuonicum campum septentrionalibus tu

Neq; tamen deiceris animo;

(binibus peruium

quia patientiæ clypeum opposuisti.

Frangent hic aduersitates impetum;

cum in infractam Tuam inciderint mentem.

Quid verò TEMPERANTIÆ INFLUXUS?

Myr

Myrrham primam distillare videtur,
qua ad immortalitatem vnctus sis & delibutus;
Adeoq; antequam in Episcopum ungereris,
iam Episcopum Myrrhensem indueras;
crebra jeiunia instituebas;

ut ijs Patroni Tui imitationem aleres,
Ratus optimè grandes sine impensa impensas fieri;
si id vnum spectetur ut parum impendatur
ad corpus alendum
virtutum alimoniâ enutritum.

Sapidus est animæ bolus, negare palato, quod sapit.
Hoc Tu bolo Diuum Nicolaum in Te rediuuium nutris,
vt qui Polo viuit, viuat etiam Polonia,
Tuo Spiritu animatus;

quia Tu ejus Spiritu animaris.
Adeo Tu Tibi ipsi etiam iusta negas,
quia iustus es.

Novus est quidam IUSTITIÆ INFLUXUS,
Sibi negare quod suum est.

Ista est caelo viuentis animæ consuetudo,
vt cum minimè jeiunas virtutes habeat,
cùm jejuna.

Habes & alteram mirabilem iustitiæ speciem:
qui cum multa patres miranda, nil patres ad speciem.

Quis non miretur *Beneficentiæ Tuae Influxum?*
Qui pauperibus reddis, quod inopia abstulit.
Unicuique tribuis id, in quod ius non habet,
nisi ius Tuarum Gratiarum.

Nihil Tuæ Liberalitati æquè proprium est,
ac tale ius proprietatis fundare.

Quos fortuna fugit, apud Te Domum Refugij inuenient,
& fortunam fugacem assequentur.

Debet Tibi plus Ecclesia quàm caelum Atlanti.
Cœlestem ille fulciat machinam;

Tu mysticum cœlum Varſaviæ erexiſti; idq; duplex:

Alterum pro majoribus Luminibus,
maximi fideris Vicarijs,

vt eò nitidiùs Eccleſiæ prælucentes radios colligant,
quæ elegantius tuo beneficio incolunt Collegium.

Alterum pro paruis ſtellulis,
quas duodecim ſuſtentas;

vt verior Eccleſiaſtici cœli Athlas videâre,
illud non ſuſtinens modò; verùm etiam ſuſtentans;

Errârunt hic Mathematici,

Tantum ipſi Soli, Zodiacum conceſſerunt;

En Tua quoq; Luna viam invenit:

Quâ per hæc duodecim Tuæ Beneficentiæ ſigna progredereſur.

Quoaduſq; totam Eccleſiam circumiret.

Mystici hi cœli non Tibi ſuffecêre;

Quoniam, (in quo deficiunt plures) ſufficis pluribus.

Ad tertium uſq; cœlum raptus es:

vt quod vetuſtas abripuit tu reſarcireſ:

(Templum Parochiale intelligo)

Huic Tu cœlo quod Diuus Ioannes incolit

Addidiſti nouam Turrim, veluti Herculeam columnam

quâ mysticum hoc cœlum ſuffalciretur:

Et ut clariùs ſuas gratias Ioannes perſonaret

Campanariam Templi vocem eleuâſti.

Hæc ille populos in Templum conuocat, ne templû deſertum fiat;

adeoq; in deſerto clamet.

Nemo in Tuo cœlo erratica Lumina audeat ſuſpicari,

cùm Tu Clerum ad ordinem redegeriſ;

Nec minùs commodam cuiq; ſtationem aſſignaueriſ,

quàm doctrinæ lucem & pietatiſ ardorem impertiueriſ.

Et Iſte eſt Optimi Regiminiſ Influxuſ.

Sic docet in Baſilica Sancti Ioanniſ

Lucernas eſſe ardenteſ ſimul & lucenteſ.

Sileat Roma ſuaſ Veſtaleſ;

134

Diuinus Tu sacrum Ignem custodiri fecisti,
quando ita disposuisti temporum momenta,
Ceu continuæ flammæ fomenta,
vt hora nulla sit, quâ non oretur.

Neq; verò tantū Tui officij duxisti, solas selectas Ecclesiæ Lucernas
ad officium suum accendere.

Etiam minores popularium cordium lampades inflammasti:
Postquam, ijs oleum ab ore Tuo effusum affuderis:

Uber Zeli Influxus.

Quod in historijs legimus, aquam nonnunquam arfisse;
Hoc in Te cernimus:

Nam Tu ipse viua mirabilium facinorum Historia es,

Et ideo vitia hominum delere studes;
vt Gloriam DEI scribas:

Eamq; tecum vbiq; circumfers;
vt quoquò vertaris,

Ardentem gloriæ DEI zelum Tibi impressum exhibeas,

Tam peccatorum arida corda in cineres redacturus,

Deq; ijs contritis speculum conscientiæ formaturus,
per quotidiana examina inspectandum;

Quàm aureos Diuini Amoris affectus ab omni scoria purgaturus:
Facem veritati huic præferet,

Quisquis Meditationum, Exhortationumq; Varlauensium ignicu-
Mihî non libet ignem digito monstrare, (los exceperit:

Cuius natura est apparere.

Habent suos fidereæ flammæ circulos;

Reperisti & tu modum

quo etiam in terris cælestes choreæ agerentur:

Confraternitatem SS. Sacramenti erexisti

Humanas mentes ab imo in altum erecturus:

Pulcherrimus est magnæ artis saltus,

vno motu ab humo ad æthera mente profilire;

Quam intra parietis Ecclesiastici umbras Sol Iustitiæ decurrerit:
Noctes quoq; sæpe insomnes ducis,
mortis fratrem somnum repudians, dum vitæ æternæ inuigilas:

Non ausim tamen ego illas, noctes nominare;

Quas clarissimus virtutum Tuarum meridies serenauit:

Hoc demùm est Lunam Tuã nullã nocte eclipsari posse;
quia noctem nullam habes,
cum in auge virtutis consistas,

Diemq; continuum viuis;
in hoc sanctior Tito,

Quòd cum nullam diem perdideris;
Nouum & nouum semper pietatis diluculum quæris:

Et licet in meridie perfectionis consistas;

Semper ad perfectionem eluctaris.

Arcanus Humilitatis Influxus

Hanc Tibi instillauit indolem;

Quòd cum maximè affurgas, demississimè de Te sentias.
Persequuntur alij fugientes honores,

Tu honores tenere nolles, nisi ab honoribus tenereris.

Laborem solum persecutus,

In honorem, quem fugeras; incidisti:

Dignitatem fugiens, virtutem Dignitatum Matrem affecutus es,

Maxima dignitas est Dignitatum maximarum contemptus.

Ad extremum *Suauissimus Modestie Influxus*

Ros est cælestis, in gemmas efformandus.

An non enim quidquid agis, pretiosissimum est?

Si omnium in Te rapis oculos;

gemmeus totus esse debes:

In quem tot gemmæ spectabiles, quod spectantiũ oculi migrârunt.

Quidquid etiam loqueris, in lingua mel portas;
cum in corde omnibus fauentissimo fauum gestes:

quoties peroras;

Toties mortalibus vitæ amarorem fastidientibus, nectar irroras.

Sunt

Sunt & alia innumera Cæli Tui Astra

133

Quis enim stellas possit numerare.

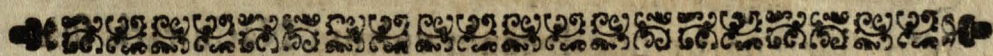
meliùs splendores Tui in animum transferuntur quàm in chartam.

Neq; ulla opera Tua paginis operire auderem

Nisi honoris Tui Auroram musis amicam esse scirem

Ominare Livonia

Ab influxu hujus Auroræ utrum aureas horas speres?

OPERÆ SOCIETATIS IESU

In Campo LIVONIÆ

*Ob faustum sideris PRÆSVLEI influxum, bonum laboris
successum ominantur; Eiusdem laboris Primitias
Præsuli Illustrissimo offerunt.*

Ista demum Tua est maxima Fortuna, Minima IESU Societas
Transibit Liuonicus campus in Fortunatas Insulas,
Insulas nactus fortunatas:

Sperare potes post sudoris pluias, uberem Religionis messem,
quoniam POPLAWSCIANA fauet Luna,
Novo splendore conspicua.

Rubet illa Sacræ purpuræ rubore;

Tempus est, ut & Livonia sterilitatem suam erubescat,

Decet fecundam esse Filiorum DEI Matrem

cùm iam ij purpuratum Patrem habeant.

quem ultra cælos Dignitas extulit, humana omnia prætergressum
quasi Diuina omnia, humanum nil haberet;
qui homines cælo dignos formare nosset

Inspiciant Liuones quoniam virtutum speculum habebunt;
quod Poplawsciana Luna ex radiorum condensatione effecit,
sapientia expoliuit,
Honor porrexit.

Si tamen honor ipse porrectus sit & non magis vltro accurrerit;

Ad quem Nicolaus manus non extendit,
Quoniam Humilitatem quam tenebat dimittere noluit.
Considerent in hoc speculo vultum Natiuitatis suæ

Luthero natæ hæreseos præcones;
videbunt quàm informes futuri sint Mercurij
Nisi inde species vitæ accipiant, quibus conformentur.

Ut fructum vitæ æternæ colligant,
qui hæctenus mortem seminârunt:

Et qui errores propagârunt, errare se intelligant.

Maximus namq; error est errare se nescire.
Bona est autem pessimæ sementis in meliorem frugem conuersio,
Ad cognitionem erroris assurgere.

At vos Opere Societatis I E S V

quæ sudore Campum Liuonicum perlucis,
vt pro lolijs lilia, pro spinis rosæ succrescant;

In primo Præfulis ingressu

Laborum vestrorum primitias præsentate.

Ite Præfuli obuam,

Benedictionem ab eo accepturi.

Ingredietur ille animos vestros, quia patentes sunt,
votaq; omnia effundunt,

Ut fauentis cœli salutem diuturnam Præfuli affundant.

Afferte fasciculos myrrhæ

quas proximi amor collegit, & in fascem patientiæ colligauit;

Hæc erit Immortalitati Præfuleæ oblatio.

Amicus est exorientis sideris Poplawsciani aspectus.

Laborem vestrum ab aduersis proteget, & ab auersis.

Vos verò si quos flores Ecclesiæ exornandæ aptos legistis,

Quos pietas Hortulana plantauerat,

Ingredi Præfuli substernite:

Flores terræ oculi sunt,

Sidus igitur cœli spectent.

Cæca aliàs Fortuna in vultu Præfuleo Fortunata omina leget;

Si eam Sidus istud respexerit

Habet Planeta hic etiam gladios.

Timeat dentibus quisquis Fidei germen arrodit

Ferrea grando dentes excutiet.

Ferro aliquando pluisse fertur;

Actuosus & noster Planeta est:

vbi ferro pluerit, surgent viri Cadmæis feliciores

Etiam è dentibus Ecclesiam Catholicam mordentibus

Qui pro Fide mutuò gladiaturi sunt.

Ominare Societas IESU

Plusnè hi gladij demetere possint; quam seminaueris?

Nam etiam tu aduersitates metis, quas non tu seminâsti.

U M B R A

Serenissimi Regalis scuti

*faustum fidei influxum fouens
ac fecundans.*

D Tuum Serenissimum **SCU-**
TUM omnes hi radij sese refle-
ctunt, qui faustum fidei influ-
xum Liuoniæ Campo inferunt.
REX SERENISSIME. In Tuum **SCU-**
TUM Gloriæ omnis capax, gaudia nostra
confluunt, gratiarum actiones immortales
sub umbram Nominis Tui festinant quo-
niam & gaudij nostri abundantia à **TUI**
SCUTI fauentissima umbra, dimanauit;
& gratiarum actio nostra è Tuis exiuit
gratijs. Videras Tu perspicaci Zeli oculo,
DEI in terris spectatore, videras Liuoniæ
Campum tot heroum cum Leonibus olim
dimicantium sanguine rigatum, in quo
DEUS fidem plantauerat, ab æstu armo-
rum penitus decoctum, sterilefcere; &
qui antea pulcherrimum pietatis florile-
gium

gium producebat sensim à pessimis Agri-
 colis Luthero & Caluino ad impietatem
 deductum pro laureis fatales cupressus
 germinare: adeò, ut postquam Catholica
 Fides suis colonijs dimota non inueniret
 ubi Religionis culturam exercere posset;
 etiam Sarmaticæ Aquilæ vix haberent,
 vbi nidum ponerent. Campus enim
 hic, à campis dictæ Poloniæ, ipsiq; Polo
 vicinus, ubi se Romæ subduxit, etiam à
 Polonia multum secessit, Leonum Sueti-
 corum cubile factus. Et quanquam inter
 paucos ad multam messem operarios non
 deessent etiam operæ Societatis JESV,
 quæ indurata hominum corda sudore
 emollirent crebris ad poenitentiam ex-
 hortationibus scinderent, complanarent
 exemplis; nihilominus inter ingentes la-
 borum impensas, magnus quidem sed
 nondum totus fructus apparebat: injicie-
 bant copiosam VERBI DEI sementem
 verum fatalis septemtrio pessimo aspectu
 pestem animabus afflabat. Notabantur
 quidem, nonnunquam crescentia magnæ

H

Ipai

spei iudicia, verum antequam maturefcerent, vel à Leonibus Gothicis conculcabantur vel ab Aquilonibus ex orco erumpentibus agitabantur: sic spes in herba peribat. Vidisti Tu hæc; & ut actuosus est Regum oculus, nil aspiciat quod non spectabile reddat; ideò & Tu umbram Tui Patrocinij prouidisti; & ut iam ab æstu armorum defenderes, iam iam ab incendijs rabidæ Caniculæ Fidei veritatem proscindentis malitiæ, tuereris, Regale scutum, quod Gloriam Christianitatis inumbrat opposuisti: nec non in hac serenissima umbra, Præsuleam LV. NAM in Liuonia exoriri iussisti; non ignarus, vanos esse canum contra Lunam latratus. Eadem est Tua quæ & solis liberalitas; qui cum beneficus semper esse velit, etiam Lunæ lucis beneficium impertit. Illas Tu manus grandium sceptrorum capaces, quibus Christiani orbis Gloriam sustentas, extendisti; partim ut cælos ad influendum Liuonico Campo inclinares; partim ut succisam senatoriam

riam dignitatem iterum implantares; par-
 tim ut euelleres, propagines hæreseos,
 salubrem animabus succum subtrahentes.
 Neq̄, enim inutilium arborum umbris
 Religionem obtegi conuenit, quam Tuæ
 Prouidentia serenitas inumbrat; vt in
 oculis totius orbis pulchrior appareat.
 Atque hanc umbram SERENITAS TUA
 Campo Liuoniae dedit, dum ei nouam
 lucem in auge Præsulei honoris confi-
 stentem indidit. Hoc demum est magnū
 te Patriæ esse Patrem, qui non terrenæ
 modò, sed cælestis quoque Patriæ filijs,
 purpuratos Patres assignas imò DE I
 vicem implēsti, quando similem Tui, talem
 nempe, qualem in animo Tuo formaueras
 Præsulem creāsti. Pro quo dum DEO
 & Tibi gratias perennes scribimus, Tu
 in cordibus nostris scriptum omen gratiæ
 immortalis lege.

Lietoues Est
 Cent. Bibliothek
 Helsinki Akademi

L-17
2-14/9

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

A. M. Iwanowski facti in Ho et Complutosepho
amanuensis v. Day

